

УДК 821.111.(73).09:82-2

ДИСКУРС ВІКОВОЇ ДИНАМІКИ СТАРІННЯ В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ДРАМАТУРГІЇ ЯК МАНІФЕСТАЦІЯ «ДУХУ ЧАСУ» (НА МАТЕРІАЛІ П'ЄСИ АЛЬФРЕДА УРІ «ВОДІЙ МІС ДЕЙЗІ» (1987))

Анна ГАЙДАШ (Київ, Україна)

У розвідці розглядається динаміка старіння персонажів «Водія міс Дейзі» А.Урі – драматичного твору, що репрезентує досвід, актуальний для сучасного американського суспільства, в якому стрімко збільшується середня тривалість життя. В рамках літературної геронтології вивчаються активна стратегія старіння як маніфестація американської концепції «духу часу», геронтомаркери дійових осіб, ейджистські висловлювання (рефлексії та дії) персонажів, гетеротопія геріатричного будинку тощо. Проаналізовані підгрупи персонажів молодих старих, власне старих та довгожителів в контексті всієї геронтогрупи п'єси.

Ключові слова: геронтогенез, «дух часу», активна стратегія старіння, концепція «успішного старіння», ейджизм, геріатричний будинок.

В статье изучается динамика старения персонажей «Шофёра мисс Дейзи» А.Ури – драматического произведения, в котором отображается опыт, актуальный для современного американского общества, испытывающего резкое увеличение средней продолжительности жизни. С позиций литературной геронтологии рассматриваются активная стратегия старения как манифестация американской концепции «духа времени», геронтомаркеры действующих лиц, эйджистские реплики (размышления и действия) персонажей, гетеротопия дома для престарелых. Проанализированы подгруппы персонажей молодых старых, собственно старых и долгожителей в контексте всей геронтогруппы пьесы.

Ключевые слова: геронтогенез, «дух времени», активная стратегия старения, концепция «успешного старения», эйджизм, дом для престарелых.

The dynamics of aging of the elderly characters in the US play is tackled. The author argues that the play “Driving Miss Daisy” by Alfred Uhry reflects modern American Zeitgeist in terms of the concept of successful aging. The research relies upon the basics of literary gerontology. There has been detected an active strategy of aging of dramatis personae, gerontological markers, ageist lines (reflections and actions), heterotopia of the nursing home. The subgroups of young old, middle old, and old old characters are analyzed.

Key words: old age, Zeitgeist, active strategy of aging, concept of successful aging, ageism, nursing home.

Дух часу американського суспільства кінця ХХ – початку ХХІ ст. наскрізь просякнутий інтересом до старіння та похилого віку. Із збільшенням середньої тривалості життя у США, та загалом у світі, формується потреба у нових формах зображення пізнього онтогенезу, відмінних від стереотипних репрезентацій занепаду. В культурному просторі Нового Світу вибудовуються сучасні моделі людини похилого віку, в яких викристалізовується множинна та гетерогенна вікова ідентичність старості. З журналістської точки зору, найбільшим споживачем американських медіа продуктів та белетристики є покоління бейбі-бумерів (78 мільйонів), які у 2007 році відзначили своє «входження у старіння» (за термінологією М.Хепворта [11, с. 2-3]). Саме це покоління є найбільшою читацькою аудиторією в країні: «книгарні заповнили десятки романів з літніми персонажами та проблемами старіння» [10]. Серед важливих тем, піднятих на обговорення, є дилема старіння, в якій присутній розвиток особистості та водночас демонстрація фізичної інволюції. Також сучасним мотивом у художніх творах стає догляд за немічними батьками «молодими» старими – персонажами, які підпадають під категорію «входження у старіння» (за міжнародною класифікацією, вік молодих літніх чоловіків становить 60-74 роки, а вік молодих літніх жінок – 55-74 роки [2, с. 324]). Менш частотними є репрезентації батьковбивчих картин, більш характерних для абсурдистської традиції та белетристики першої пол. ХХ ст. Слід визнати, що погляд нинішніх майстрів пера на геронтогенез є дещо оптимістичнішим в порівнянні з дискурсом занепаду попередніх літературних епох: хоча у модерних художніх текстах тягар болю та трагедія смерті не зменшуються, автори шукають баланс у гармонійному відтворенні надбань та втрат, які є невід'ємними складовими пізньої дорослості [10]. Відтак, метою даної розвідки постає дослідження сучасних репрезентацій старіння на матеріалі американського твору для сцени. Зокрема визначальними завданнями є з'ясування природи американської концепції «духу часу» та виокремлення геронтомаркерів персонажів драматичного тексту.

На вимогу часу формується і відповідна галузь знань, яка вивчає художні тексти про закономірності та механізми старіння та старості – літературна геронтологія. Її представники (Б.Ваксман, К.Вудворд, Р.Маєрхофер, М.Хепворт, М.Гуллетт, Дж.Кінг та ін.) зосереджені на вивченні різноманітних аспектів репрезентацій «третього віку» з використанням філософських, антропологічних, психоаналітичних та соціологічних методологій для роз'яснення феномену старості. Потужним струменем в американській белетристиці про старіння стають теми життєстверджуючих прозрінь, любові та жадоби життя серед персонажів пізнього зрілого віку («Звичайна людина» Філіпа Рота, «Всі квіти помирають» Лоуренса Блока, «Джимі Гендріксу – 80» Тіма Сендліна, «Мейтріз» Енні Ділллард серед інших). Визначальним чинником у розробках геронтогенезу в художній літературі є старішання власне письменницької плеяди, зокрема, такі американські літератори, як Тім Сандлін, Лоуренс Блок, Тіна Хау та інші відверто визнають свій вік імпульсом власної креативності. Американський *Zeitgeist* значним чином впливає на національну драматургію та театр, в яких дилеми похилого віку оприявлені у творах майже усіх визначних авторів кін. XX – поч. XXI сс. Серед них чимало п'єс, які набули неабиякої популярності, були поставлені на Бродвеї та навіть екранізовані: «Сerpневі кити» Д. Беррі (1980), «Пенсія» Е. Бергмана (1986), «Вниз з гори Морган» (1991) та «Зв'язки пана Пітера» (1997) А. Міллера, «Найстаріша професія» П. Вогель (1996), «В пошуках Мане» Т. Хау (2011), «Швидкість осені» Е. Коубла (2014), «Між берегом і божевільям» С.Е. Гурджіса (2015) та ін. Зокрема, у 1988 р. Альфред Урі отримав Пуліцерівську премію за п'єсу «Водій міс Дейзі». Дія твору триває 25 років, що дозволяє простежити вікові трансформації трьох дійових осіб, від молодого похилого до старого похилого віку. Таким чином, представлена динаміка геронтогенезу у перспективі чверті століття. З точки зору літературної геронтології п'єса А. Урі може служити моделлю вікової динаміки старіння, репрезентованої в драматичній формі.

«Водій міс Дейзі» є актуальним твором з точки зору сучасної філософії успішного старіння, яка своєю чергою є панівним концептом геронтокультури суспільства США. З кінця 1960-х рр. у країні відбувається широкий рух на підтримку позитивного образу літньої людини в суспільстві. Концепцію «успішного старіння» поширюють науковці, медики, соціальні працівники та письменники. Американська "Енциклопедія старіння" визначає ймовірність «успішного старіння» за умови поєднання наступних факторів – «довголіття, відсутності важких хвороб і задоволення життям» [13, с. 914]. За спостереженням Л. Беарон, ряд геронтологів дотримуються подібного визначення, широко використовуючи терміни «пристосування» або «адаптація» по відношенню до пізнього онтогенезу. Водночас визначення концепції можуть різнитися поміж фахівцями. Серед факторів, що мають супроводжувати успішне старіння – низька вірогідність хвороб або інвалідності, висока здатність до навчання та фізичної діяльності та активна участь у житті суспільства [4, с. 161]. Частотною характеристикою концепції є акцентуація фізіологічного чинника ідентичності, що помітно у розвідці Л. Беарон «Успішне старіння: на що схоже гарне життя?». Дослідниця зазначає, що регулярні фізичні навантаження та активна участь у житті суспільства сприяють формуванню іміджу «нестарої» людини, оскільки діяльність прирівнюється до продуктивності, а отже представляє собою соціальну цінність [7]. З іншого боку, Л. Беарон та її американські колеги [7; 9; 12; 14] вбачають певну небезпеку по відношенню до категорії німецьких представників похилого віку, стигматизація яких відбувається з подвоєною силою, так як вони фізично не в змозі відповідати стандартам «успішного старіння». Серед вітчизняних вчених О.В. Тополь вважає, що «успішне старіння вимагає подолання фізичного дискомфорту або реалізації себе в такій діяльності, в якій стан організму не має великого значення» [6, с. 251]. За Е.В. Крайніковим, дана концепція визначає, «як найліпшим чином має проходити старіння» [4, с. 161]. Український психогеронтолог узагальнює, що успішне старіння передбачає «постійне докладання індивідом зусиль для подолання притаманної процесу старіння дефіцитарності» [ibid.].

Беручи до уваги сучасні підходи до розуміння старіння, метою даної розвідки є визначення динаміки віку пізньої дорослості як віддзеркалення духу часу в американській

драматургії на матеріалі п'єси Альфреда Урі «Водій міс Дейзі». В контексті літературної геронтології вимагають уточнення художні репрезентації адаптації до вікової інволюції, особливості періодів геронтогенезу та проблеми міжпоколінної комунікації.

Протагоністом п'єси Альфред Урі є вдова Дейзі Вертан з американо-єврейської родини. На початку п'єси їй 72 роки і зав'язка полягає у тому, що під час керування автомобілем ця незалежна жінка, колишня шкільна вчителька, припускається помилки. Її син – успішний бізнесмен Булі Вертан – наймає водія, афро-американця Хоука Коулберна, який буде возити літню пані, що викликає незадоволення з боку останньої. Дейзі Вертан – це горда жінка, яка зберігає неприступну манеру вчителя початкової школи. Водночас і 60-річний Хоук постає гідною людиною, поступово долаючи небажання своєї нової шефині залучати його до справи. Здається, що Дейзі і на пенсії не виходить із ролі педагога, скеровуючи дії свого водія, навчаючи його грамоті та займаючи лідерську позицію. З іншого боку, Хоук стає повноправним партнером у стосунках із міс Дейзі. При всій своїй повазі до літньої пані часто мовчазний Хоук відстоює власну точку зору та по-своєму «вчить» підопічну та піклується нею. За спостереженням Б.Бrentлі, обидва персонажі мають чимало спільного, зокрема відчуття гідності та приналежності до етнічних та релігійних меншин [8]. Фінал п'єси має місце у геріатричному будинку, куди Булі привозить 85-річного Хоука провідати майже сторічну Дейзі. Головна героїня зізнається колишньому водієві, що він їй найкращий друг.

Композиційно цей невеликий за обсягом твір (50 сторінок) побудований як серія драматичних замальовок-віньєток. За допомогою прийому монтажу автор формує епічне начало у драмі, наполягаючи на плавному, безперервному відтворенні подій. Для зручності аналізу нами виокремлено 19 сцен, кінець кожної з яких позначається драматургом за допомогою затемнення, а початок наступної – променем світла на дійову особу в нових обставинах. Слід зазначити, що популярність п'єси А. Урі в американському контексті обумовлена неочікуваністю дружби літньої єврейської вдови та її старіючого афро-американського водія у досить сегрегаційному суспільстві американського Півдня, про що свідчать численні рецензії театральних постановок різних періодів. Зокрема, в огляді вистави «Водія міс Дейзі» 2010 р. глядацьку рецепцію визначають відчуття опіки та прихильності щодо несподіваного партнерства двох старших людей, приналежних до різних етнічних груп [8]. Вважаємо, що наріжним каменем драматичного твору А. Урі є мережа стосунків дійових осіб, побудована на внутрішньопоколінній та міжпоколінній комунікації, адже, за Б.О. Костелянцем, людину можна зрозуміти лише в комунікаційному просторі, «в єдності людини з людиною» [3, с. 32]. Система відносин дійових осіб п'єси «Водій міс Дейзі» прочитується за допомогою прийому подвоєння. Подвоєний код спостерігається у функціонуванні таких пар, як Дейзі та Хоук, Булі та Хоук, Дейзі та Булі. Виняток становить остання сцена драми, в якій три персонажі збираються разом, однак і тут акцентується скоріше взаємодія Дейзі та Хоука, ніж поліфонія усіх дійових осіб. Мережа стосунків Дейзі та Хоук створює модель літературних двійників, які віддзеркалюють один одного та поєднують у собі такі риси, «які дають змогу бачити їх інваріантну основу» [5, с. 438]. Художнє зрощення на перший погляд діаметрально протилежних дійових осіб (жінка/чоловік, єврейка/афро-американець, господарка/найманець, освічена/неграмотний) відбувається завдяки тягlosti дії у 25 років. З точки зору літературної геронтології питому вагу мають і взаємини Дейзі з сином, оскільки вони продукують розвиток тем догляду за старіючими батьками та процесу «входження у старіння».

В експозиційній сцені твору Дейзі Вертан у літній сукні та на підборах здається втіленням «успішного старіння»: «Її зачіска, одяг, хода та манери свідчать про внутрішню настороженість, дратівливість та кипучу енергію. Вона виглядає цілком здоровою» [15, с. 1]. У стосунках із сином Дейзі дотримується тієї самої політики, що і з рештою людей навколо неї – впевненості, незалежності та певного дистанціювання. Наприклад, коли Булі закидає першу вудочку щодо особистого водія для Дейзі, він використовує поблажливу манеру спілкування із матір'ю: «Мама, ми мусимо найняти тобі водія» [15, с. 2]. На що Дейзі миттєво реагує запереченням нав'язаного співництва: «Ні, не мусимо. Це стосується лише мене» [ibid.]. Її подальші аргументи, доволі вагомі, розкривають прагнення збереження самостійності та контролю над власним життям. Дейзі зазначає: «Як ти галантно нагадав,

мені 72 роки і я – вдова, втім, допоки не переписали конституцію і мене про це не повідомили, я маю свої права» [15, с. 4]. Припускаємо, що впертість, яка стереотипно мислиться атрибутом старості, є дотриманням усталеного порядку в житті людини, і може служити геронтомаркером. Оскільки «власне старіння мислиться як безперервна боротьба за збереження середнього віку» [4, с. 104], звичний образ життя дозволяє літній людині якнайкраще адаптуватися до змін, які відбуваються навколо та всередині неї.

І хоча мати із сином мило кепкують один з одного, Дейзі вимагає серйозного ставлення до її особи. Спостерігаємо традицію шанобливості до старших, що властиве культурам Сходу, зокрема єврейському досвіду. Так, ставлення 40-річного Булі до своєї матері є чемним, люблячим, терплячим, хоча і з гумором та певною долею патерналізму: перший раз Булі наполягає на послугах водія; останній – на розміщенні 90-річної матері із ознаками помірних когнітивних порушень у геріатричному будинку. Відзначимо, що в перший період пізньої дорослості Дейзі передбачає своє майбутнє у сцені на цвинтарі. Дейзі з Хоуком погоджуються, що за могилою краще пильнувати члену родини, аніж службі постійного догляду. Ненароком літня пані додає: «Я цього не дочекаюся. Булі віддасть мене до постійного догляду ще до того, як я оклякну» [15, с. 19]. Ще одним свідченням уважного ставлення євреїв до пізньої дорослості у п'єсі є автоподорож головної героїні зі штату Джорджа до штату Алабами з метою святкування 90-річного ювілею дядька Волтера – родича міс Дейзі.

Подібно до стосунків із сином Дейзі будує свої відносини із Хоуком. Передовсім літня пані вимагає недоторканості приватного життя, що спостерігаємо на мовленнєвому рівні: на репліку водія «У нас скінчилася кава та Гала для посуду» господарка перепитує «У нас?» [15, с. 9], знову ставлячи під сумнів хитку можливість розвитку їхнього партнерства. Заощадлива з дитинства Дейзі переконує Хоука, що її «не проведеш» [15, с. 12]. Значущим є епізод з уціненою банкою консервованого лосося за 33 центи: впевнена, що Хоук поцупив з її комори недоторканий запас, Дейзі викликає Булі допомогти звинувати водія у крадіжці та позбутися його. Поява Хоука з новою банкою лосося та поясненнями спантеличує господарку, продукуючи додаткові расові імплікації.

Роздуми водія на тему расової дискримінації змінюють ставлення літньої жінки до її попередніх етнічних упереджень: Дейзі відвідує звану вечерю на честь Мартіна Лютера Кінга на відміну від сина. Побоювання Булі втратити ділових партнерів у разі виявлення прихильності до нобелівського лауреата становлять один із драматичних монологів п'єси, адже «міжособистісні стосунки, які вбирають до себе та підкорюють собі усі різноманітні людські інтереси, і є тією особливою сферою життя, зображенню якої і присвячує себе драма» [3, с. 33].

Кульмінаційною сценою «Водія міс Дейзі» є 17-ий епізод, в якому головна героїня зазнає розлади пам'яті – їй здається, наче вона все ще працює вчителькою і школярі чекають на неї. Хоук вперше бачить раніше завжди охайну та вишукану пані тепер схожою на короля Ліра у вигнанні. Та водієві вдається заспокоїти Дейзі та повернути до теперішнього часу.

Важливим з точки зору літературної геронтології є і портрет Хоука Коулберна – його вперше зустрічаємо на співбесіді з Булі. Не можна не відмітити моделювання драматургом мовлення Хоука, типового для афро-американської культури – “black vernacular” або негритянський діалект американського варіанту англійської мови [1, с. 70]. Це ключовий момент в розумінні назви драматичного твору, оскільки в південній традиції звернення слуги до пані має бути належним і відповідним. Принагідно зауважимо, що в оригіналі назви п'єси герундій *driving*, що перекладається іменниковою формою, прочитується як буквально, так і метафорично: Хоук не лише править автомобілем своєї пані, а й скеровує життя Дейзі.

Однією із реплік Хоука є спостереження ейджизму; по суті він звинувачує суспільство американського Півдня 1950-х років у віковій дискримінації: «Станьте на моє місце, міста Вертан, та пошукайте роботу. Наймають молодих, якщо наймають чорних...» [15, с. 6]. Водночас водій і сам припускається ейджистської ремарки, запитуючи Булі, навіщо возити його матір: «В неї трохи їде криша? Це з ними трапляється у старості» [15, с. 8]. Менш із тим, можна з упевненістю стверджувати, що образ Хоука – архетипний. Подолавши першу

кригу у стосунках із Дейзі менш ніж за тиждень, водій зазначає у телефонній розмові із Булі: «Он як, всього за шість днів. Стільки знадобилося Богу, аби створити світ» [15, с. 14]. Він уособлює всі досконалі риси справжнього друга – Хоук відданий, терплячий, всепрощаючий і турботливий. Під час припинення живлення через рідкісну для Атланти снігову бурю водій відвідує Дейзі, якій далеко за 80, та допомагає з господарством.

В епізоді подорожі до Алабами спостерігаємо перші геронтомаркери водія. На вимогу Дейзі зробити зупинку на заправці Хоук рішуче відмовляється, мотивуючи це расовою дискримінацією – у 60-ті роки чорних не всюди пускали до туалету:

«ХОУК: Я вам не якийсь пущьвірінок, за яким слід повсюди наглядати. Мені майже 72 роки, і я знаю, коли мій міхур повний, тому я спускаю за дорогу і заберу ключі від машини цього разу. І по всьому» [15, с. 32].

Амбівалентний портрет Хоука переданий у розмові із роботодавцем, в якому водій у дипломатичній формі вибиває собі підвищення зарплатні, що також демонструє розвиток літнього персонажа. Передостання сцена драми репрезентує динаміку старіння 85-річного Хоука та 65-річного Булі. У товстих окулярах колишній водій потроху човгає, тоді як і рухи «молодого старого» Булі значно сповільнені. Хоук розповідає, що сумує за водінням, але керувати машиною більше не може.

Спираючись на міжнародну класифікацію пізньої дорослості [2, с. 324], зауважимо, що протагоністка А.Урі репрезентує всі три періоди жіночого геронтогенезу: 1) молодий похилий (55-74 роки); 2) старечий (75-90 років); 3) довголіття (90 років і старше). Перша частина п'єси демонструє поступове дорослішання (від *growing old* англ. м.) головної героїні під час налагодження та розвитку її стосунків з водієм. За 12 років, які минають від знайомства Дейзі з Хоуком, обидва персонажі втілюють активні стратегії старіння: Дейзі власноруч поповнює запаси комори та прибирає могилу чоловіка; до того часу неписьменний Хоук вивчає літери та починає читати. Початок періоду довголіття Дейзі характеризується ознаками фізичної інволюції у 15-ій сцені поруч із духовним розвитком головної героїні, яка змінює попереднє упереджене бачення етнічної системи стосунків в американському суспільстві. У 17-ій сцені демонструються перші симптоми помірних когнітивних порушень. Дія останньої сцени драми відбувається у геріатричному будинку: слабка та усохла, але жвава пані пересувається за допомогою ходунків. Дізнаємося, що Дейзі відвідує майстер-класи із виготовлення біжутерії.

Примітне, що Хоук востаннє приїжджає до міс Дейзі у день Благодаріння, що дає можливість їм подякувати один одному за спільний час, повагу та дружбу. У фіналі пані та її колишній водій формують власну геронтогрупу, вони – спільники, які вирішують не здаватися:

ДЕЙЗІ: Як ти?

ХОУК: Намагаюсь триматися.

ДЕЙЗІ: Я також.

ХОУК: Що ж, тільки це нам і залишається [15, с. 50].

Старішання всіх дійових осіб п'єси «Водій міс Дейзі» стає свого роду «випробувальним циклом» персонажів (за термінологією Б.О.Костелянца). Не винятком є і Булі Вертан, який дещо жартівливо скаржиться на інволюційні зміни у свої 60 років [15, с. 39]. Водночас його промова свідчить про активну стратегію старіння – за видатні досягнення Булі було обрано людиною року Діловою Радою міста Атланта.

Висновуємо, що на прикладах дійових осіб п'єси А.Урі проаналізовано моделювання вікової динаміки старіння. У творі репрезентована геронтогрупа із трьома періодами пізньої дорослості, гендерно та етнічно забарвлена. Завдяки людським стосункам формується успішне старіння літніх персонажів драматичного твору: розвиток дійових осіб не припиняється навіть у період пізнього онтогенезу – довголіття. Помітним геронтомаркером визначене дотримання усталеного порядку в житті дійової особи. Геронтопортрет головної героїні драми А.Урі «Водій міс Дейзі» знижує асоційованість «третього віку» із старечою деменцією. За допомогою системи взаємодії персонажів як геронтогрупи спостерігаємо формування та збереження соціальних зв'язків (Дейзі/Хоук). Динамічний процес геронтогенезу, репрезентований у п'єсі А.Урі «Водій міс Дейзі», відповідає духу часу

американського суспільства другої половини ХХ ст. Перспективним вбачається подальше дослідження американських творів для сцени, які вибудовують моделі динаміки старіння в діахронічному зрізі – «Довга різдвяна вечерея» (1931) Торнтон Вайлдера та «Поступися місцем» (1937) Вінні Делмара.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Висоцька Н.О. На перехресті цивілізацій: Монографія. – К.: Київський державний лінгвістичний університет, 1997. – 168 с.
2. Вікова психологія: навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с.
3. Костелянец Б.О. Драма и действие. Лекции по теории драмы. – М.: Совпадение, 2007. – 501 с.
4. Крайніков Е.В. Геронтологія: словник-довідник / Едуард Крайніков. – К.: Паливода О.В., 2010. – 352 с.
5. Лотман Ю. Текст у тексті // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. за ред. Марії Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996. – С. 428-441.
6. Тополь О.В. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=REF&P21DBN=REF&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A&S21CLOLORTERMS=1&S21STR=%D0%A2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%20%D0%9E\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=REF&P21DBN=REF&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A&S21CLOLORTERMS=1&S21STR=%D0%A2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%20%D0%9E$) Філософія похилого віку: екзистенційний та соціокультурний вимір : дис. д-ра філософ. наук : 09.00.03 / О. В. Тополь; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2013. – 392 с.
7. Bearon L. Successful Aging: What Does the Good Life Look Like? / The Forum. – Vol. 1., No. 3., 1996. – Режим доступу: <http://www.ncsu.edu/ffci/publications/1996/v1-n3-1996-summer/successful-aging.php>.
8. Brantley B. Stopped and a Bit Slow, but Still Standing Tall. – October 25, 2010. – Режим доступу: <http://www.nytimes.com/2010/10/26/theater/reviews/26driving.html>
9. Calasanti T. Ageism, Gravity, and Gender: Experiences of Aging Bodies / Generations: 2005. – P. 8-12.
10. Ganga La Maria L. Shades of gray in fiction. – November 15, 2007. – Режим доступу: <http://articles.latimes.com/2007/nov/15/local/me-boomlit15>
11. Hepworth M. Stories of Ageing. – Buckingham: Open UP, 2000. – 143 p.
12. Overall C. Old Age and Ageism, Impairment and Ableism: Exploring the Conceptual and Material Connections / NWSA Journal, Vol. 18 No. 1, 2006. – P. 126-137.
13. Palmore E.B. Successful aging / Encyclopedia of aging: a comprehensive resource in gerontology and geriatrics. – 2nd edition. Edited by G. L. Maddox. – N.Y.: Springer, 1995. – P. 914-915.
14. O'Rourke H.M., Ceci C. Reexamining the boundaries of the 'normal' in ageing / Nursing Inquiry. – Vol. 20, No. 1, 2013. – P. 51-59.
15. Uhry A. Driving Miss Daisy. Dramatists Play Service, Inc., 1998. – 72 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Анна Гайдаш – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри української літератури і компаративістики, доцент кафедри германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка.
Наукові інтереси: літературна геронтологія, драматургія США.

УДК 811.161.2'366'367:82.161.2-3.09

АТРИБУТИВНІ СИНТАКСЕМИ В РОМАНІ П. ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «ДЕНЬ ДЛЯ ПРИЙДЕШНЬОГО»

Олександра ГАНДЗЮК (Луцьк, Україна)

У статті йдеться про атрибутивні синтаксеми, використані у романі П. Загребельного «День для прийдешнього». Показано, які частини мови беруть участь у формуванні атрибутивних синтаксем. Доведено, що найактивнішим в утворенні синтаксем цього типу є родовий відмінок іменника без прийменника. Наведено приклади семантики знахідного, орудного та місцевого відмінків, які беруть участь у формуванні значення атрибута. Проаналізована роль прислівника у вираженні атрибутивної семантики. Охарактеризований інфінітив як реалізатор семантики атрибута.

Ключові слова: предикат, синтаксема, вторинні предикатні синтаксеми, атрибутивні синтаксеми, іменник, прислівник, інфінітив.

В статье анализируются атрибутивные синтаксемы, использованные в романе Павла Загребельного «День для будущего». Показаны те части речи, которые принимают участие в формировании атрибутивных синтаксем. Доказано, что самым активным в образовании синтаксем этого типа есть родительный падеж имени существительного без предлога. Наведены примеры семантики винительного, творительного и предложного падежей, которые участвуют в формировании семантики атрибута. Проанализирована роль причастия в выражении атрибутивной семантики. Охарактеризован инфинитив как реализатор семантики атрибута.

Ключевые слова: предикат, синтаксема, вторичные предикатные синтаксемы, атрибутивные синтаксемы, имя существительное, причастие, инфинитив.

The article deals with syntaxes functioning as attributes in the novel «Day for the future» by Pavlo Zahrebelny. In the semantic structure of the sentence secondary predicative syntaxes are viewed. Attributive syntaxes belonging to the secondary predicative syntaxes are underlined. The parts of speech involved in